

15.12.2016

Ympäristöministeriölle
kirjaamo@ym.fi

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi koskien eräiden jätteiden hyödyntämistä maarakentamisessa (YM14/400/2016)

Ympäristönsuojeluviranhaltijat ry lausuu seuraavasti:

MARA-asetuksen tavoite edistää tiettyjen jätteiden hyötykäyttöä maanrakentamisessa neitseellisten luonnonvarojen käytön sijaan tukee osaltaan kestävästä kehityksestä. Samalla tulee kuitenkin huolehtia, että MARA-asetuksen määrittelemien jätteiden käyttö tapahtuu ympäristöhaittoja aiheuttamatta. Tähän pyritään laadunvalvonnalla ja käytön suunnitelmallisuudella.

Kuntien ympäristönsuojelu- tai jätehuoltomääräyksissä on usein määräys pienimuotoisesta jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa. Määräysten perusteella ratkotaan tapauksia, jotka eivät kuulu MARA-asetuksen tai ympäristölupamenettelyn piiriin. Määräyksen perusteella vaaditaan yleensä valvontailmoituksen tekemistä ympäristöluvan tarpeen arviointia varten. Jätteiden hyödyntäminen katsotaan pienimuotoiseksi silloin, kun se ei ole laitos- tai ammattimaista. Jätteiden laitos- tai ammattimaista hyödyntämistä ei ole määritelty selkeästi ympäristönsuojelulaissa eikä voimassa olevassa MARA-asetuksessa eikä myöskään vireillä olevassa asetuksessa. Asetusteksti ei edes sisällä käsitettä jätteiden laitos- tai ammattimainen hyödyntäminen.

Käytännössä jätteiden laitos- ja ammattimaista hyödyntämistä on tulkittu vähäisen jätemäärän perusteella. Kunnallisia määräyksiä sovellettaessa olennaista on tulkita, mikä on pienimuotoista jätteiden hyödyntämistä maarakentamisessa, joka ei tarvitse ympäristölupaa. Nykyisin ELY-keskukset ovat tehneet tulkinnan, että maarakentamisessa käytettävien jätteiden ammattimaisen tai laitospäiväisen hyödyntämisen alaraja on 500 tonnia. Siten kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille on voinut tulla nk. MARA-kohteita käsiteltäväksi kunnallisten määräysten perusteella, jos hyödynnettävä jätemäärä on ollut alle 500 tonnia. Tulkintaepäselvyyksien vuoksi asetuksessa olisi syytä olla hyödynnettäville jätemäärille alaraja tai sitten asetusta sovelletaan myös pienimuotoisiin kohteisiin.

Toiminnanharjoittajan, jonka tuotannossa syntyy jätettä tai joka ammattimaisesti kerää taikka ammatti- tai laitospäiväisesti käsittelee jätettä, ja 48 §:ssä tarkoitetun tuottajan sekä muun jätehuoltoon osallistuvan ammattimaisen toimijan on noudatettava etusijajärjestystä sitovana veloitteena siten, että saavutetaan kokonaisuutena arvioiden lain tarkoituksen kannalta paras tulos. Arvioinnissa otetaan huomioon tuotteen ja jätteen elinkaaren aikaiset vaikutukset, ympäristönsuojelun varovaisuus- ja huolellisuusperiaate sekä toiminnanharjoittajan tekniset ja taloudelliset edellytykset noudattaa etusijajärjestystä. Esimerkiksi jätebetonista ja -asfaltista tulisi siis ensisijaisesti tehdä uusiobetonia ja -asfalttia eikä haudata niitä ympäriinsä.

Asetuksen 2 §:n 1 momentti määrittelee vaatimukset, jotka maarakentamiskohteen olisi täytettävä. Ympäristöministeriön muistioloituksen 11.11.2016 mukaan jätettä voisi käyttää suunnitelmalliseen maarakentamiseen tai luvan tai ilmoituksenvaraiseen rakentamiseen tai kunnan rakennusjärjestyksen mukaiseen rakentamiseen. Viittaus rakennusjärjestykseen ei ole loppuun asti harkittu.

Asetuksessa ei anneta listaa maarakentamista koskevista säädöksistä. Nykyisen MARA-asetuksen soveltamisessa on huomattu, että viranomaiset eivät aina vaadi lakisäätteisiä menettelyjä (esim. rakennusvalvontaviranomaiset) kohteissa, joissa jätteitä hyödynnetään MARA-asetuksen mukaisissa kohteissa. Lakisäätteisiä menettelyjä ei vaadita yleensä esimerkiksi korjausrakentamisessa. Tämä voi johtaa siihen, että MARA-ilmoituksia ei voida käsitellä lakisäätteen suunnitelmallisuuden puutteen vuoksi. Asetusehdotuksen suunnitelmallisuuden käsite vastaa käytännössä nykyisen MARA-asetuksen suunnitelmallisuuden määrittystä. Suunnitelmallisuuden käsitettä tulee avata.

Esitämme 2 §:n 1 momentin muuttamista seuraavasti: ”Tätä asetusta sovelletaan liitteessä 1 tarkoitettujen jätteiden ympäristöluvanvaraiseen hyödyntämiseen 3 §:n 2 kohdassa tarkoitetuissa maarakentamiskohteissa ja siihen liittyvään väliaikaiseen varastointiin silloin, kun toiminta perustuu lakisäätteen suunnitelmaan, lupaan, ilmoitusmenettelyyn tai jätteiden käytöstä on ympäristönsuojeluviranomaisen hyväksymä suunnitelma.”

Esitettyä MARA-asetusta ei sovelleta I- ja II-luokan pohjavesialueella. Tässä on huomattava, että pohjavesiluokitus on jo osin muutettu uuden asetuksen (1040/2006) mukaisiin 1-, 2- ja E-luokkiin. Kaikki nämä luokat tulee rajata MARA-asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Soveltamisalan ulkopuolelle tulee jättää myös luonnonsuojelualueet luonnonsuojelu- ja vesilain luontotyytit sekä pohjavesialueen ulkopuolellakin olevat pohjaveden pinnan läheisyydessä olevat alueet. 4. §:ssä todetaankin 1 m vähimmäisetäisyys pohjaveden korkeudesta. Näkemyksemme mukaan vähimmäisetäisyyden vesistöä, kaivosta tai lähteestä tulisi olla vähintään 50 m.

Asetuksen 2. pykälän soveltamisalaan eivät näyttäisi kuuluvan yksityis- ja metsäautotiet tai tonttipihojen muotoilu. Lähtökohtaisesti jätteiden sijoituspaikkoja ei pidä enenevästi sirotella sinne tänne luontoympäristöömme kuten esim. metsäautoteille. Kuntien ympäristönsuojeluviranhaltijat joutuvat jatkuvasti ottamaan kantaa vähäiseen jätemateriaalien hyödyntämiseen. Siksi olisi tärkeä kuvata oikea hallinnollinen menettely asetuksen perustelumuiustiossa. Lisäksi huomautamme, että koko jätevalvonnan keskeinen ongelma liittyy jätteeksi määrittelyn monimutkaisuuteen.

Hyödynnettävien jätteiden laatuvaatimusten tulee olla realistisia. Laatuvaatimusten tarkoituksena tulee olla ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen. Mikäli jätteiden laatuvaatimukset ovat ylimitoitettuja, ne voivat estää jätteiden hyödyntämisen maarakentamisessa ilmoitusmenettelyllä ja johtaa enenevässä määrin ympäristölupien hakemiseen. MARA-asetuksen alkuperäisenä tarkoituksena oli keventää ympäristölupamenettelyä. Liitteen 2 raja-arvoja tulee perustella tarkemmin asetuksen perustelumuiustiossa. Muuten perustelut eivät lukijalle selviä. Lisäksi tulisi pohtia sitä, mitä raja-arvoja sitten ympäristöluvituksessa käytetään.

Jätteen suojaus varastoinnin aikana on riippuvainen jätteen laadusta ja varastointipaikan sijainnista esim. asutukseen tai vesistöihin nähden. Suojaus voi olla joko aina tarpeen (esim. helposti pölyävät tuhkat) tai asetusluonnoksen mukaan varastointi on mahdollista 4 viikkoa suojaamatta. Tätä pidempään varastoitaessa suojaus on tarpeen. Myös suojauksen laatua tulisi kuvata perustelumuiustiossa.

Asetuksen 5 §:ssä ei mainita suoraan, mille viranomaiselle rekisteröinti-ilmoitus tehdään, vaan viitataan YSL:n 116 §:ään. Käytännössä tämä olisi viisaampaa ilmoittaa suoraan. Asetustekstissä tulisi olla maininta asetuksen valvontaviranomaisista. Jätteen hyödyntäjän tulee saada maanomistajan kirjallinen hyväksyntä toiminnalle ennen kuin rekisteröinti-ilmoitusta voidaan käsitellä. Asetusluonnoksessa tulisi selvyiden vuoksi määritellä taho, joka vastaa hyödynnetyistä jätejakeista alueen haltijan muuttuessa.

Tiedonantovelvollisuuden kautta on tärkeää varmistaa, että haltijan muutoksen yhteydessä tieto alueelle sijoitetuista jätejakeista siirtyy alueen uudelle haltijalle. On hyvä, että asetus velvoittaa rakentamisen päätyttyä hyödyntämispaikan haltijan ilmoittamaan miten jätteiden hyödyntäminen on todellisuudessa toteutunut. On syytä tarkentaa, mihin ja kenelle jälki-ilmoitus on tehtävä ja mitä sen pitää sisältää esim. sijainti, toteutuneet kerrospaksuudet, hyödynnetty kokonaismäärä, velvollisuus merkitä kohdetiedot maastoon ja maaperän tilan tietojärjestelmään.

Jätteiden hyödyntämisen lisääntyessä maanrakentamisessa on ehkä riski, että lain vastainen toimintakin lisääntyy. Mikäli asetusluonnos tulee voimaan esitetyssä muodossa, tulee se aiheuttamaan ongelmia ja epäselvyyttä jäterikosten tulkinnassa ja tutkinnassa. Jo nykyisellään jätteiden luvaton dumpkaus on yksi yleisimmistä ympäristörikkomuksista ja -rikoksista. Uudistuksen myötä valvontaresursseja tulee vahvistaa niin kunnissa kuin ELYissä. Valvontavastuu kuntien ja ELYjen välillä tulee myös yksilöidä nykyistä selkeämmin.

Myös vakuuksien velvoittamista ilmoituksen tekijöiltä tulee harkita, jotteivat asetuksen vastaisten jätteiden sijoittamisesta syntyvät mahdolliset haitat kaadu yhteiskunnan kustannuksiksi.

Ympäristönsuojeluviranhaltijat (YSV) ry:n puolesta,

Heli Jutila
puheenjohtaja

Tiedoksi: Suomen Kuntaliitto

Ympäristönsuojeluviranhaltijat ry on perustettu 1981 ja toimii ympäristönsuojelussa eri hallinnonaloilla työskentelevien henkilöiden yhdyssiteenä järjestämällä kokous-, esitelmä- ja keskustelutilaisuuksia sekä kursseja. Yhdistyksen tavoitteena on edistää ympäristönsuojelualalla toimivien ammatillista osaamista sekä tehdä ympäristönsuojelualaa tunnetuksi. Tällä hetkellä yhdistyksessä on jäseniä noin 220.